

Praktiska anvisningar

för samverkan mellan Region Kalmar län
och kommunerna i Kalmar län

gällande

- Barn och ungas
psykiska hälsa

2019-05-17

Innehåll

Praktiska anvisningar	2
Samverkande verksamheter	2
Samordnad individuell plan, SIP	2
Remisser/ansökan	3
Utredningar/bedömningar	3
Konsultation.....	4
Diagnoser.....	4
Beslut och insatser	5
Intyg.....	5
Remissvar/återgivning/återkoppling	6
Avvikelse.....	6
Samverkan då barn behöver bo utanför hemmet	7
Lagen om samverkan kring utskrivning från slutna hälso- och sjukvård	8
Lokala arbetsgrupper	9
Verksamheternas roll och uppdrag	10
Region Kalmar län.....	10
Kommunerna	12

Praktiska anvisningar

Syftet med de praktiska anvisningarna är att visa hur *Överenskommelse Samverkan mellan Landstinget och kommunerna i Kalmar län gällande - Barn och ungas hälsa* ska tillämpas när det gäller barn och ungas psykiska hälsa. **Det övergripande målet är att barn och unga mellan 0 – 17 år med behov av insatser från flera verksamheter får dessa behov tillgodosedda.**

Grunden i den direkta samverkan mellan olika verksamheter bygger på att **Samordnad individuell plan (SIP)** görs. En SIP ska alltid utgå från den enskildes behov och önskemål. Barnets perspektiv samt behov av information och delaktighet ska alltid beaktas och hänsyn ska tas till barnets ålder och mognad. När det gäller barn behöver ofta vårdnadshavaren ges möjlighet att delta i såväl planering som möten.

Vid en SIP ska särskilda Praktiska anvisningar följas, se länk;

<https://www.regionkalmar.se/samarbetsportalen/>

De praktiska anvisningarna här nedan är ett komplement till de praktiska anvisningarna för SIP.

Samverkande verksamheter

Då en verksamhet behöver samverka med andra verksamheter för att stötta barn och unga tas kontakt med den/de verksamheter det finns behov av. Följande verksamheter ingår för närvarande i dessa praktiska anvisningar:

- Mödra- och barnhälsovårdspsykologverksamhet
- Barn- och ungdomshälsa
- Ungdomsmottagning
- Barnpsykiatrisk klinik
- Habilitering
- Barn- och ungdomsklinik
- Förskola, skola & gymnasium
- Socialtjänst

Samordnad individuell plan, SIP

SIP	Vård- och omsorgsplan som beskriver insatser/åtgärder som den enskilde har behov av från både hälso- och sjukvård och socialtjänst och som tagits fram genom samordnad vård- och omsorgsplanering

(Socialstyrelsens termbank)

I Region Kalmar län finns en särskild överenskommelse för SIP som bland annat innebär att alla som blir kallade till en SIP ska delta. Den som bjuder in till SIP samråder med vårdnadshavare och barnet/den unge om vem som ska bjudas in. De inbjudna verksamheterna avgör vem som bäst representerar verksamheten i det

aktuella ärendet.

Det är viktigt att uppmärksamma att en SIP aldrig kan ersätta en orosanmälan till socialtjänsten.

Remisser/ansökan

Remiss	Handling som utgör beställning av tjänst eller begäran om övertagande av vårdansvar för en patient
Ansökan om bistånd	Begäran till ansvarig nämnd om stöd och hjälp enligt socialtjänstlagen

(Socialstyrelsens termbank)

Då en verksamhet behöver samverka med andra verksamheter för att stötta barn och unga på bästa sätt angående remisser gäller följande:

- I första hand ska en remiss ses som en förfrågan om konsultation eller bedömning.
- Det är möjligt för alla verksamheter att skriva remiss till verksamheterna inom **Region Kalmar län**.
- **Interna rutiner** inom respektive verksamhet beskriver vem som kan skicka remiss.
- Då en enskild söker hjälp på egen hand hos **Region Kalmar län** kallas det för egenremiss.
- Då en enskild söker hjälp på egen hand hos **socialtjänsten** sker det i form av ansökan.

Utredningar/bedömningar

Utredning	Syftar till att, oftast i samråd med den enskilde, fatta beslut om vilka åtgärder som ska vidtas, att inhämta och analysera relevant information samt att informera den enskilde om resultat av åtgärderna *
Bedömning	Åtgärd i form av ett omdöme grundat på insamlad information
Förhandsbedömning	Bedömning av om en nämnd ska inleda en utredning eller inte (enligt SoL)

(Socialstyrelsens termbank)

**Utredning är en av åtgärdsgrupperna i Klassifikation av vårdåtgärder, KVÅ*

Då en verksamhet behöver samverka med andra verksamheter för att stötta barn och unga på bästa sätt angående utredningar/bedömningar gäller följande:

- Alla verksamheter ska bistå varandra med den hjälp som efterfrågas, exempelvis
 - när BUP skickar en skattningsskala för utvärdering av medicin till skolan behöver den fyllas i och skickas tillbaka omgående
 - när socialtjänsten begär utlåtande från sjukvård utifrån BBIC behöver detta också hanteras omgående

För mer specifik information om verksamheternas roller och uppdrag hänvisas till bilaga 1.

- **Mödra- och barnhälsovårdpsykologverksamheten** gör bedömning på barn på primärvårdens barnhälsovårdsnivå.
- **Barn- och ungdomshälsan** gör bedömningar för att fastställa behandlingsinsats på primärvårdsnivå.
- **BUP** gör bedömning på alla nya patienter för att fastställa behandlingsinsats på specialistnivå.
- **Habiliteringen** har utredningsansvar för barn upp till 6 år med frågeställning autismspektrumtillstånd, gör kognitiva utredningar för intellektuell funktionsnedsättning (ej utredningar kopplat till prövning av skolform), utredningar kring olika syndrom och rörelsehinder samt tidigt förvärvade hjärnskador för barn upp till 18 år.
- **Barn- och ungdomsklinikens** uppdrag är att fylla utrymmet mellan primärvård och högspecialiserad somatisk vård. Psykologbedömning görs enligt de nationella vårdprogrammen.
- **Förskola/skola** utreder och bedömer frågeställning om rätt till grundsärskola och gymnasiesärskola vilket omfattar psykologisk, medicinsk-, skolsocial- samt pedagogisk utredning. I vissa fall görs Läs- och skrivutredning.
- **Socialtjänster** gör förhandsbedömningar, utreder och bedömer enligt Socialtjänstlagen.

Konsultation

Vid behov av konsultation vid en bedömning är det möjligt för alla verksamheter för att rådgöra med andra berörda verksamheter utan att röja den enskildes identitet.

Diagnoser

Diagnos	Bestämning och benämning av sjukdom, skada, störning eller förändring i kroppsfunction

(Socialstyrelsens termbank)

Då en verksamhet för att stötta barn och unga på bästa sätt behöver samverka med andra verksamheter angående diagnoser gäller följande:

- **Socialtjänsten** ställer inga diagnoser.
- **Mödra- och barnhälsovårdpsykologverksamheten** och **Barn- och ungdomshälsan** dokumenterar problematik och åtgärd i journal.
- **BUP** ställer diagnos utifrån de bedömningar de gör och grundar insats/behandling på den diagnosen.
- **Habiliteringen** ställer följande diagnoser; Intellektuell funktionsnedsättning Autismspektrumtillstånd, olika typer av syndrom, rörelsehinder och tidigt förvärvade hjärnskador upp till 18 år.
- **Barn och Ungdomskliniken** ställer diagnoser utifrån de bedömningar de gör.
- **Skolpsykologer** ställer diagnos om intellektuell funktionsnedsättning i samband med prövning av rätt till grundsärskola/gymnasiesärskola från och med sex års ålder.

Beslut och insatser

Beslut	Avgörande i viss fråga
Insats	Aktivitet som är inriktad på visst resultat

(Socialstyrelsens termbank)

Då en verksamhet behöver samverka med andra verksamheter för att stötta barn och unga på bästa sätt angående beslut och insatser gäller följande:

- **Mödra- och barnhälsovårdspedagogverksamheten** ansvarar för beslut och insatser enligt Hälso- och sjukvårdslagen (HSL) på barnhälsovårdsnivå.
- **Barn- och ungdomshälsan** ansvarar för beslut och insatser enligt HSL utifrån familjernas frågeställning.
- **BUP** ansvarar för beslut och insatser enligt HSL utifrån barnpsykiatriska bedömningar. I vissa fall kan även Lagen om psykiatrisk tvångsvård (LPT) användas
- **Habiliteringen** ansvarar för beslut och insatser enligt HSL utifrån bedömningar av habiliterande insatser.
- **Barn- och ungdomskliniken** ansvarar för beslut och insatser enligt HSL av specialiserad somatisk vård, som omfattar medicinsk utredning, behandling och omvårdnad.
- **Förskola/skola** rektor ansvarar för beslut och insatser enligt Skollagen
- **Socialtjänsten** ansvarar för beslut och insatser enligt Socialtjänstlagen (SoL), Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) och Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) när det gäller området barn och unga.

Intyg

Intyg	Skriftligt försäkrande som utgör formellt bevis för något

(Wikipedia)

Då en verksamhet behöver samverka med andra verksamheter för att stötta barn och unga på bästa sätt angående intyg gäller följande:

- **Mödra- och barnhälsovårdspedagogverksamheten** skriver intyg i begränsad omfattning.
- **Barn- och ungdomshälsan** skriver VAB-intyg till FK vid behov
- **BUP** skriver intyg på begäran/läkarintyg/ på aktuella patienter på BUP.
- **Habiliteringen** skriver intyg som är kopplade till habiliterande insatser.
- **Barn- och ungdomskliniken** skriver intyg på begäran/läkarintyg/på aktuella patienter på Barn- och ungdomskliniken.
- **Förskola/skola** och **Socialtjänsten** skriver intyg i begränsad omfattning.

Remissvar/återgivning/återkoppling

Remissvar	Svar till den som skickat remiss eller gjort anmälan
Återgivning/återkoppling	Redovisning av resultatet av en utredning

Då en verksamhet behöver samverka med andra verksamheter för att stötta barn och unga på bästa sätt angående återkoppling/remissvar gäller följande för samtliga verksamheter:

- Remissvar lämnas till remittent.
- Med vårdnadshavares tillåtelse får återgivning/återkoppling ske till andra verksamheter.
- Socialtjänsten får återkoppla enl. 14 kap 1b § till anmälare som omfattas av anmälningsplikt, om utredning inletts, ej inletts eller redan pågår oavsett vårdnadshavares samtycke.
- Återgivning/återkoppling sker i möjligaste mån till berörda verksamheter tillsammans med föräldrar och barn/den unge.
- Inom ramen för SIP återkopplas relevant information i pågående ärenden

Det är av stor vikt att de barn som har bidragit med sina åsikter och som berörs av beslutet får återkoppling om vilket beslut som har fattats.

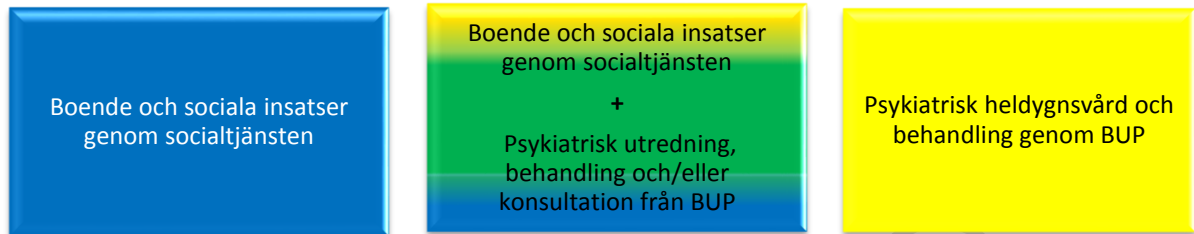
Avvikelser

Avvikelse	Händelse som medfört eller som hade kunnat medföra något oönskat
Avvikelsehantering	Identifiera och rapportera avvikelser, klarlägga och åtgärda orsakerna, dokumentera detta samt bedöma åtgärdernas effekt och sammanställa och återföra resultaten

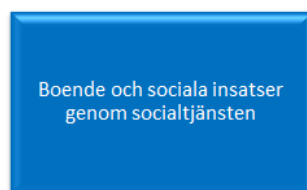
Då någon av verksamheterna ser att det finns brister i samverkan och att de praktiska anvisningarna inte följs ska en avvikelse rapporteras. Detta görs enligt den rutin som kommer att tas fram gällande avvikelser inom Läns gemensam ledning i samverkan mellan skola, socialtjänst och angränsande område hälso- och sjukvård.

Samverkan då barn behöver bo utanför hemmet

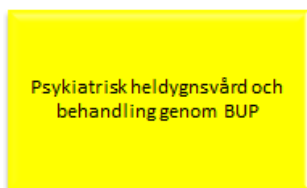
Barn kan ibland behöva boende utanför sitt egna hem. Det kan handla om att socialtjänsten placerar enligt SoL eller LVU eller att man inom psykiatrin ger behandling genom heldygnsvård.

Verksamheternas egna uppdrag

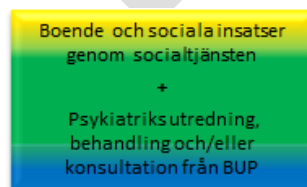

Skälet till att ett barn behöver boende utanför sitt hem kan vara olika. Vanligast är att bedömning gjorts att ett barn är i behov placering på grund av antingen sina hemförhållanden eller på grund av barnets egna beteende.

Inom psykiatrin kan det ibland handla om att man behöver ge psykiatrisk behandling genom heldygnsvård. Det sker då det inte går att genomföra behandlingen inom BUP:s öppenvård. Det är då personal inom den psykiatriska kliniken som bedömer och beslutar om behandlande vård. Detta är inte en placering enligt socialtjänstlagen utan slutenvård för behandling enligt Hälso- och sjukvårdslagen.

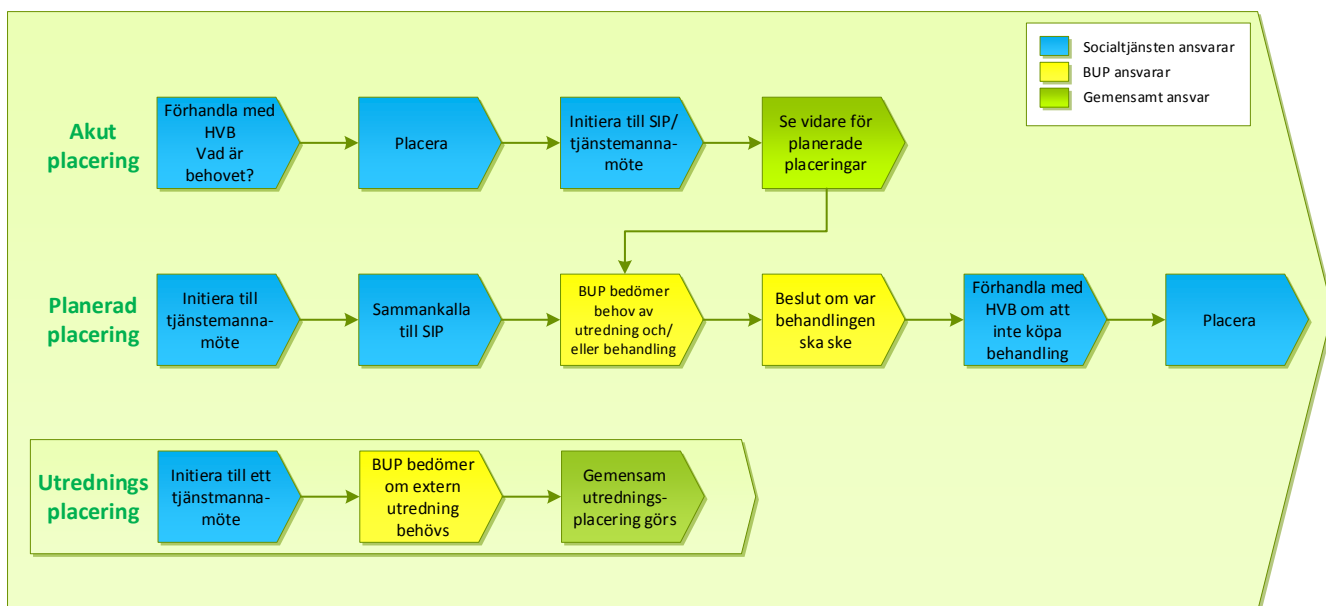
Gemensamt uppdrag

Då socialtjänsten placerar ett barn utanför hemmet finns ibland behov av psykiatrisk utredning och/eller behandling. De psykiatriska insatserna bedöms i dessa fall av BUP. I de fall då BUP bedömer att en barnpsykiatrisk utredning eller insats behövs tar de ansvar för att detta sker. Om barnet placeras av socialtjänsten i annan kommun är det där barnet får sin barnpsykiatriska utredning/insats. Öppenvården sker alltså där barnet bor om man inte är överens om annat. Prioritering sker utifrån den prioriteringsordning, grundad på olika faktorer, som Region Kalmar län arbetar utifrån. I denna tas hänsyn till att det är en riskfaktor att vara placerad.

Process vid placering då flera huvudmän är involverade

Följande bild visar hur processen ser ut då ett barn som placeras har behov av både socialtjänst och BUP.

Hur man går tillväga när barnet inte är känt hos flera verksamheter.

Då ett barn inte är aktuellt i annan verksamhet, och då man ser ett behov av detta är det riktlinjerna kring SIP som används.

Hälso- och munhälsoundersökning

I samband med att ett barn placeras ska det alltid göras en hälso- och munhälsoundersökning. Rutiner för detta finns på följande länk: <https://www.regionkalmar.se/samarbetsportalen/>

Vid avslut av placering

I samband med att en placering ska avslutas bör överväganden göras om ytterligare fler verksamheter bör involveras. Om så är fallet är det rutinerna kring SIP som används.

Lagen om samverkan kring utskrivning från slutna hälso- och sjukvård

Genom ett tillitsfullt samarbete med den enskildes bästa i fokus ska en god och effektiv vård bedrivas där barn och unga känner sig trygga och delaktiga. De barn och unga som vårdats inom slutna hälso- och sjukvård ska så snart som möjligt kunna skrivas ut när sjukhusets resurser inte längre behövs.

För att god vård ska ske på rätt vårdnivå är *Överenskommelse mellan Landstinget Kalmar län och kommunerna i Kalmar län om samverkan vid utskrivning från slutna hälso- och sjukvård* beslutad 170512. Överenskommelsen och dess praktiska anvisningar finns på <https://www.regionkalmar.se/samarbetsportalen/>

Lokala arbetsgrupper

Enligt Överenskommelse Samverkan mellan landstinget och kommunerna i Kalmar län gällande Barn och ungas hälsa ska det finnas arbetsgrupper på den lokala nivån för tre områden i länet fördelade enligt nedan:

Norr: Västervik, Vimmerby, Hultsfred

Mellan: Oskarshamn, Högsby, Mönsterås

Söder: Kalmar, Nybro, Emmaboda, Torsås, Borgholm, Mörbylånga

Representation

Grupperna består initialt av representanter på enhets- och verksamhetschefsnivå från respektive verksamhet. Arbetsgrupperna träffas regelbundet och diskuterar frågor kring respektive uppdrag, samverkansformer och informerar varandra om eventuella organisations- eller verksamhetsförändringar.

Mötesformer

Arbetsgrupperna träffas vid fyra tillfällen per år.

Regionala utvecklingsledare ansvarar för att sammankalla grupperna.

Uppföljning/revidering

Samordnande grupp Barn och unga ansvarar för årlig uppföljning av överenskommelsen och dess praktiska anvisningar.

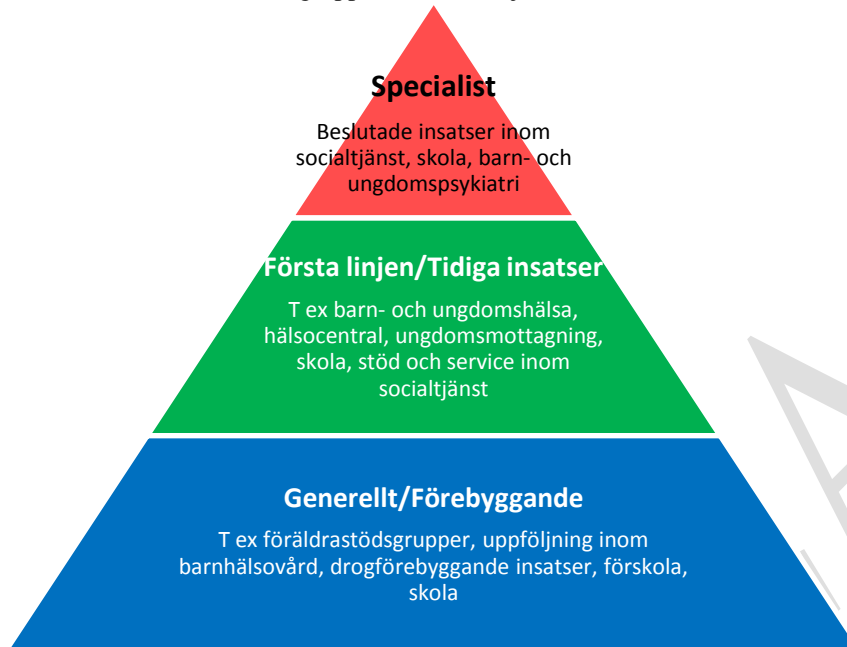
Avvikelsesrapporter lämnas årligen av Informationsöverföringsgruppen till samordnande grupp Barn och unga.

Eventuell revidering sker av Referensgrupp Barn och unga.

Verksamheternas roll och uppdrag

Det finns tre nivåer av insatser:

- Fokus ligger på själva **insatserna**, inte på vilken aktör som genomför dem eller hur arbetet inom respektive nivå är organiserat. Med insatser inom **första linjen** menas bland annat att arbeta med att främja psykisk hälsa och förebygga psykisk ohälsa, att ringa in och definiera problem, symtom och besvär, att hänvisa och remittera, vara ett konsultativt stöd för andra verksamheter eller att ge stöd till barn enskilt eller i grupp, och till familjer.

Region Kalmar län

Region Kalmar läns uppdrag är att möta barn och ungdomar på alla tre nivåer.

Mödra- och barnhälsovårdpsykologverksamheten (MHV/BHV)

Fokus för verksamheten är tidig upptäckt och tidig insats relaterat till barnets hälsa och utveckling samt till föräldraskapet.

MBHV-psykologen ska ur ett folkhälsoperspektiv ha fokus på att främja barns psykiska hälsa och förebygga psykisk ohälsa kopplat till föräldraskapet. Utgångspunkten är ett salutogent förhållningssätt, där skyddsfaktor stärks genom hög tillgänglighet med tidiga och korta insatser. Verksamheten erbjuder individ- och familjeinriktade insatser på barnhälsovårdsnivå.

Barn och Ungdomshälsan (BOU)

Verksamheten erbjuder tidiga kortvariga insatser i form av hälsoprevention, stöd och behandling vid lätt till medelsvår psykisk ohälsa för att därmed förhindra utvecklingen av allvarlig problematik. Målgruppen är barn och ungdomar mellan 6 – 18 år samt deras familjer. Utgångsläget för verksamheten är att den ska vara av förebyggande karaktär och väntetiden ska därför vara kort. Konsultativt stöd erbjuds till aktuell personal angående prevention, tidiga insatser gällande barn och ungdomars psykiska hälsa av generellt, riktat och individuellt slag.

Verksamheten ska genomföras av enkla kontaktvägar.

Barn- och ungdomspsykiatri (BUP)

Barn- och ungdomspsykiatriens uppdrag är att erbjuda insatser på specialistnivå. Insatser ges till barn och unga upp till 18 år med medelsvåra till svåra psykiatriska tillstånd och där funktionsnivån i vardagen är påverkad. Insatserna utgår från vetenskap och beprövad erfarenhet och bygger på barnpsykiatrisk diagnostik. Insatserna består av bedömning, utredning och/ eller behandling av såväl akuta som icke akuta tillstånd.

Habiliteringen

Barn- och ungdomshabiliteringens uppdrag är att erbjuda insatser på specialistnivå. Insatser ges till barn och unga som tillhör vår målgrupp. Insatserna består av utredning, bedömning och behandling av icke akuta tillstånd.

Habiliteringen arbetar hälsofrämjande och förebygger ohälsa genom att:

- Stärka den enskilde i att utveckla egen förmåga och hantera sin situation.
- Informera och ge stöd så att personen kan få tillgång till samhällsstöd för en god livskvalitet.
- Ge riktat stöd till föräldrar och anhöriga genom utbildning och särskilda åtgärder.
- Samverka och samarbeta med övrig hälso- och sjukvård, andra aktörer och nätverk utifrån den enskildes behov enligt SOSFS 2008:20, hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) och socialtjänstlagen (2001:453).

Den specialiserade habiliteringen tillhandahåller medicinsk, pedagogisk, social och psykologisk kompetens. Personalen har specialistkunskap inom funktionshinderområdet, det vill säga kunskap om funktionsnedsättningar och dess effekter på vardagsliv, hälsa och utveckling. Den särskilda kompetensen omfattar även bemötande och samtalsmetodik som anpassas utifrån personens kognitiva och kommunikativa förutsättningar

Barn- och ungdomskliniken

Uppdraget är att ge barnmedicinsk vård till de barn och ungdomar under 18 år som vistas länet. Barn- och ungdomsklinikernas roll är att fylla utrymmet mellan primärvård och högspecialiserad vård. Personalen ska, i samarbete med familjen, lösa hälso- och sjukvårdsproblemen på ett professionellt sätt. Det är viktigt att lägga en bra grund när det gäller hälso- & sjukvård för våra barn och ungdomar, ty med en förbättrad hälsa och välbefinnande när ungdomarna når vuxenvärlden följer med stor sannolikhet en minskad ohälsa som vuxna.

Ungdomsmottagning (UM)

Ungdomsmottagningen har som övergripande mål att främja fysisk och psykisk hälsa med fokus på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter bland unga. UM är en lågröskelverksamhet och arbetar på uppdrag av den unge utifrån ett salutogent perspektiv och holistiskt synsätt.

Kommunerna

Kommunens uppdrag är att möta barn och ungdomar på alla tre nivåer.

Förskola/skola/gymnasium

Skolväsendets ansvarsområde omfattar utbildning som syftar till att barn och elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden. Utbildningen främjar alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen förmedlar och förankrar respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

I utbildningen tas hänsyn till barns och elevers olika behov. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Särskilt stöd ges till de elever som har svårigheter i skolarbetet. Orsaker till elevers svårigheter i skolan bör i första hand sökas till den egna skolmiljön, undervisningens innehåll och arbetssätt. Rätten till stöd har ingenting med eventuella diagnoser att göra. Rektor ansvarar för att elevens individuella och specifika behov av särskilt stöd utreds. Särskilt stöd är insatser av mer ingripande karaktär, som lärare och övrig skolpersonal vanligtvis inte kan göra inom ramarna för den vanliga undervisningen. Rektorn beslutar om särskilt stöd och åtgärdsprogram. Enligt skollagstiftningen ska rektor, i samråd med elevhälsan bedöma och besluta vilka delar som ska ingå i elevutredningen som är inriktade på elevens behov av stöd i skolan.

Socialtjänsten

Socialtjänsten ska, enligt Socialtjänstlagen, verka för att barn och ungdomar växer upp under trygga och goda förhållanden. Socialtjänsten ska med särskild uppmärksamhet följa utvecklingen hos barn och ungdomar som har visat tecken till en ogynnsam utveckling. I dessa fall ska socialtjänsten, i nära samarbete med hemmen, sörja för att de som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver. Om hänsyn till barnets bästa motiverar det, kan vård och fostran utanför det egna hemmet behövas.

Vård enligt LVU, Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga, ska beslutas om det på grund av fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i hemmet finns en påtaglig risk för att den unges hälsa eller utveckling ska skadas. Vård ska också beslutas om den unge utsätter sin hälsa eller utveckling för en påtaglig risk att skadas genom missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende. Vid beslut enligt denna lag ska vad som är bäst för den unge vara avgörande.

Socialtjänsten ansvarar för insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Barn och unga som tillhör personkretsen enligt LSS kan ansöka om insatser hos kommunen.